

स्थानीय राजपत्र

बागचौर नगरपालिकाबाट प्रकाशित

खण्ड: ६ संख्या : ३ मिति : २०७९।०४।०१ गते
भाग-१

बागचौर नगरपालिका

बागचौर नगरपालिकाको स्थानीय शिक्षा ऐन २०७५ (पहिलो
संशोधन) २०७९

नगर सभाबाट पारित मिति: २०७९/०३/३०

प्रस्तावना:

प्रत्येक नागरिकमा सहिष्णुता सदाचार नैतिकता र मानविय मूल्यको प्रवर्धन गरी संघिय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको संस्थागत विकास मुलुकको समृद्धि र जनहितका लागि स्थानीय राष्ट्रिय र विश्वब्यापी आवश्यकतामा आधारित श्रम प्रति सम्मान गर्ने प्रतिस्पर्धी दक्ष जनशक्ति तयार गर्न यस स्थानीय तहको क्षेत्रभित्र स्थापना हुने तथा स्थापना भई रहेका विद्यालय तथा शैक्षिक निकायहरुको व्यवस्थापनमा सुधार गरी स्तरीय शिक्षा तथा जीवनोपयोगी सिपको अवसर वृद्धि गर्न वाञ्छनीय भएकोले नेपालको संविधान २०७२ को धारा २२१ अनुसुची ८ को सूची न. ८ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ वमोजिम बागचौर नगरपालिकाको नवौं नगर सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद- १

प्रारम्भिकः

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः

- (१) यस ऐनको नाम बागचौर नगरपालिकाको शिक्षा ऐन २०७५ (पहिलो संशोधन २०७९) रहेको छ ।
- (२) यो ऐन बागचौर नगरपालिका भर लागू हुनेछ ।
- (३) यो ऐन तुरुन्त लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा

- (क) आधारभूत शिक्षा भन्नाले बालविकास कक्षा देखि कक्षा आठ सम्म दिइने हरेक कक्षाको शिक्षा सम्झनु पर्छ ।
- (ख) माध्यामिक शिक्षा भन्नाले कक्षा नौ देखि कक्षा बाह्र सम्म दिइने विद्यालय शिक्षा सम्झनु पर्छ ।
- (ग) नगरपालिका भन्नाले बागचौर नगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
- (घ) नगर सभा भन्नाले बागचौर नगरपालिकाको नगर सभालाई सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) विशेष शिक्षा भन्नाले दृष्टिविहीन बहिरा बौद्धिक अपांगता सुस्तश्रवन वा शारिरीक अपांगता भएका बालबालिकालाई दिइने विशेष किसिमको शिक्षा सम्झनु पर्छ ।
- (च) विद्यालय शिक्षा भन्नाले आधारभूत र माध्यामिक दुबै शिक्षा सम्झनु पर्छ ।
- (छ) प्राविधिक तथा ब्यवसायिक शिक्षा भन्नाले प्राविधिक ज्ञान सीप तथा विषयवस्तुमा आधारित र ब्यवसाय

उन्मुख शिक्षा प्रदान गर्न कक्षा नौ देखि कक्षा १२ सम्म
अध्यापन गराइने शिक्षालाई सम्झनु पर्छ ।

(ज) सामुदायिक विद्यालय भन्नाले नेपाल सरकारबाट
नियमित रूपमा अनुदान पाउने गरि समुदायको पहलमा
स्थापना भई अनुमति वा स्वीकृत प्राप्त विद्यालयलाई
सम्झनु पर्छ ।

(झ) “संस्थागत विद्यालय” भन्नाले नेपाल सरकार बाट
नियमित अनुदान नपाउनेगरि निजी पहलमा स्थापना भई
अनुमति वा स्वीकृत प्राप्त विद्यालयलाई सम्झनु पर्छ ।

(ञ) शिक्षक भन्नाले विद्यालयमा सिकाई सहजीकरण गर्न
नियुक्त अध्यापक सम्झनु पर्छ र सो शब्दले
प्रधानाध्यापकलाई समेत जनाउछ ।

(ट) कर्मचारी भन्नाले सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत
शिक्षक बाहेकका अन्य कर्मचारी सम्झनु पर्छ ।

(ठ) अनुमति भन्नाले नेपाल सरकार वा नगरपालिकाले कुनै
ताकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा कक्षा थप
गर्न दिएको अस्थायी स्वीकृतीलाई जनाउछ ।

(ड) स्वीकृत भन्नाले तोकिए बमोजिमको शर्त पुरा गरेको
विद्यालयलाई नेपाल सरकार वा नगरपालिकाले दिएको
स्थायी स्वीकृतिलाई जनाउछ ।

(ढ) आवारिय विद्यालय भन्नाले नेपाल सरकार वा
नगरपालिकाबाट आवारिय विद्यालयको रूपमा स्वीकृत
प्रदान गरिएको विद्यालयलाई जनाउछ

- (ण) शैक्षिक गुठी भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नका लागि कुनै ब्यक्तिले नाफा नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्झनु पर्छ ।
- (त) स्थायी आवासिय अनुमति भिन्नले विदेशी मुलुकले कुनै शर्त तोकी वा सो मुलुकमा स्थायी रुपमा बसोबास गर्न पाउने गरी नेपाली नागरीकलाई उपलब्ध गराएको डाइभर्सिटी इमिग्रेन्ट भिसा(डिभी) परमानेन्ट रेजिडेन्ट भिसा (पी.आर.) वा ग्रीन कार्ड सम्झनुपर्छ र सो शब्दले नेपाली नागरीकलाई विदेशमा स्थायी रुपमा बसोबास गर्न दिइएको जुनसुकै नामको स्थायी आवासिय अनुमति समेतलाई जनाउँछ ।
- (थ) बाल विकास शिक्षा भन्नाले तीन वर्ष उमेर पुरा भएका पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकालाई दिइने एक वा दुई वर्षको प्रारम्भिक बालशिक्षा सम्झनु पर्छ ।
- (द) प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत भन्नाले बागचौर नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत लाई सम्झनु पर्छ।
- (ध) प्रमुख शिक्षा अधिकृत भन्नाले बागचौर नगरपालिकाको शिक्षा शाखाको प्रमुख वा प्रमुखको कामकाज गर्न तोकिएको वरिष्ठ अधिकृत कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ।
- न) शिक्षा अधिकृत भन्नाले बागचौर नगरपालिकाका विद्यालय निरिक्षण तथा तोकिएको कामकाज गर्ने अधिकृत कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ ।
- प) सहायक कर्मचारी भन्नाले शिक्षा अधिकृतको प्रत्यक्ष निर्देशनमा रही बागचौर नगरपालिकाको शिक्षा शाखामा

शैक्षिक प्रशासनिक व्यवस्थापकिय र अन्य आवश्यक कामकाज गर्न तोकिएको शिक्षक कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ ।

- फ) शिक्षा शाखा भन्नाले बागचौर नगरपालिकामा रहेको शिक्षा हेर्ने विभाग/शाखा वा ईकाइलाई सम्झनु पर्छ ।
- ब) व्यवस्थापन समिति भन्नाले दफा १४ बमोजिम गठन हुने विद्यालय व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।

पहिलो संशोधन थप (२०७९)

परिच्छेद- २

शिक्षाको प्रकार विद्यालयको वर्गिकरण अनुमति स्वीकृती समायोजन तथा नियमन

३. माध्यामिक शिक्षाको प्रकार: माध्यामिक शिक्षा देहाएका प्रकारका हुनेछन्:

- (क) साधारण माध्यामिक शिक्षा
(ख) संस्कृत माध्यामिक शिक्षा
(ग) प्राविधिक तथा व्यवसायिक माध्यामिक शिक्षा

४. शिक्षाको माध्यम:

- (१) विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम मातृभाषा माफर्त सिकने सिकाइने नेपाली भाषा अंग्रेजी भाषा वा दुबै भाषा हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम देहाय बमोजिम हुन सक्नेछ:
- (क) आधारभूत तहको शिक्षा मातृभाषामा दिन सकिनेछ ।

- (ख) गैर नेपाली नागरिकले बागचौर नगरपालिका अन्तरगतका विद्यालयमा अध्ययन गर्दा अनिवार्य नेपाली विषयको सट्टा अन्य कुनै भाषाको विषय अध्ययन गर्न सक्नेछ ।
- (ग) भाषा विषयमा अध्ययन गराउँदा शिक्षाको माध्यम सोही भाषा हुनेछ ।
५. विशेष शिक्षा समावेशी शिक्षा अनौपचारिक शिक्षा निरन्तर शिक्षा दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था: नगरपालिकाले आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था गरी विशेष शिक्षा समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालनको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।
६. विद्यालयको वर्गिकरण: विद्यालयलाई तोकिएको आधारमा देहाय बमोजिम वर्गीकरण गरिनेछ
- (क) सामुदायिक विद्यालय
- (ख) संस्थागत विद्यालय
- (ग) गुठी विद्यालय
७. विद्यालय सञ्चालन गर्न अनुमति लिनुपर्ने:
- (१) कुनै नेपाली नागरिकहरूको समुदायले सामुदायिक विद्यालय वा नेपाली नागरिकले शैक्षिक गुठी अन्तरगत संस्थागत विद्यालय खोल्न चाहेमा तोकिएको विवरण खुलाई वडा समितिको सिफारीस सहित नगरपालिका प्रमुख समक्ष अनुमतिको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा(१) बमोजिम निवेदन परेमा सो निवेदन उपर बागचौर नगरपालिकाको शिक्षा शाखा बाट *शिक्षा

अधिकृत वा तोकिएको कर्मचारीले विद्यालय निरीक्षण गरी पेश गरेको स्थलगत प्रतिवेदनको आधारमा आवश्यक जाँचबुझ गर्दा विद्यालय खोल्न अनुमति दिन मनासिव देखिएमा तोकिएको शर्त बन्देज पालना गर्ने गरी आधारभूत तह भए *प्रमुख शिक्षा अधिकृतको सिफारीसमा *प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले र माध्यामिक तहको हकमा नगरपालिका शिक्षा समितिको सिफारीसमा नगरपालिका प्रमुखले अनुमति दिनेछ । जुन सुकै विद्यालयको स्वीकृत दिँदा पनि स्कूल जोनिड नक्सांकन तथा मिलानको आधारमा मात्र निर्णय लिइनेछ ।

(३) उपदफा(२) बमोजिम अनुमति लिई खोलिएको विद्यालयले तोकिएका शर्त बन्देज पालना गरेको देखिएमा सिफारीसमा आधारभूत तहभए *प्रमुख शिक्षा अधिकृतको सिफारीसमा *प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले र माध्यामिक तहको हकमा शिक्षा समितिको सिफारीसमा नगरपालिका प्रमुखले स्वीकृति प्रदान गर्नेछ ।

(४) यो दफा प्रारम्भ हुँदाका बखत कम्पनीको रुपमा सञ्चालनमा रहेका विद्यालयहरूले चाहेमा कम्पनी खारेज गरी शैक्षिक गुठी अन्तरगत विद्यालय सञ्चालन गर्न नगरपालिका प्रमुख समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

***पहिलो सशोधन (२०७९)**

(५) उपदफा (४) बमोजिम निवेदन परेमा बागचौर नगरपालिकाको शिक्षा शाखाले सो निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गर्नेछ र जाँचबुझ गर्दा निवेदन दिने विद्यालयको माग मनासिब देखिएमा माग बमोजिम विद्यालय

सञ्चालन गर्ने आधारभूतह भए *प्रमुख शिक्षा अधिकृतको सिफारीसमा *प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले र माध्यामिक तहको हकमा शिक्षा समितिको सिफारीसमा नगरपालिका प्रमुखले पुनः अनुमति तथा स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(६) उपदफा (२) (३) वा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि देहाएका विद्यालयलाई शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालन गर्न पाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति दिइने छैनः

(क) सरकारी वा सार्वजनिक भवनमा सञ्चालन भएका विद्यालय

(ख) सरकारी वा सार्वजनिक जग्गामा भवन बनाई सञ्चालन भएका विद्यालय

(ग) कुनै ब्यक्ति वा संस्थाले विद्यालयको नाममा भवन वा जग्गा दानदातब्य दिएकोमा सो भवनमा वा त्यस्तो जग्गामा भवन बनाई सञ्चालन भएको विद्यालय

(७) यस ऐन वा अन्य प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि शैक्षिक गुठी अन्तरगत विद्यालय सञ्चालन गर्दा देहाय बमोजिम गर्नुपर्नेछः

(क) शैक्षिक गुठी संचालन गर्ने गुठी संचालक (ट्रष्टी) संगठित संस्थाको रूपमा हुनुपर्ने

(ख) शैक्षिक गुठी सञ्चालन गर्दा ट्रष्टीमा सार्वजनिक गुठी भए कम्तीमा पाँच जना र निजि गुठी भए कम्तीमा तीनजना सदस्य हुनुपर्ने

- (ग) शैक्षिक गुठीको आय व्ययको लेखा तोकिए बमोजिम खडा गरी मान्यता प्राप्त लेखा परिक्षकबाट लेखापरीक्षण गराउनुपर्ने
- (घ) शैक्षिक गुठीको तत्काल कायम रहेका द्रष्टीले आफ्नो जीवनकालमै वा शेष पछि गुठीयारको रूपमा काम गर्ने आफ्नो उत्तराधिकारी तोकन सक्नेछ तर सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको हकमा त्यस्तो उत्तराधिकारी तोकदा नगरपालिकाको स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

***पहिलो सशोधनं (२०७९)**

- (८) कुनै सामाजिक परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले मुनाफा नलिने उद्देश्य राखी विद्यालय संचालन गर्न चाहेमा आधारभूत तहका लागि प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले र माध्यामिक तहकोहकमा नगरपालिकाका प्रमुखबाट स्वीकृति लिई सार्वजनिक शैक्षिक गुठी अन्तरगत विद्यालय संचालन गर्न सक्नेछ ।
- (९) उपदफा (८) बमोजिम सञ्चालित विद्यालयले पालना गर्नुपर्ने शर्त तथा अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछन् ।
- (१०) माथिल्ला उप दफाहरुमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै विदेशी शिक्षण संस्थासंग सम्बन्धन गर्ने गरि कसैलाई पनि विद्यालय खोल्न अनुमति वा स्वीकृति दिइने छैन ।
- (११) विद्यालय सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
८. नगरपालिकाले प्रारम्भिक बालशिक्षाको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धमा थप व्यवस्था गर्न सक्नेछ

९. सामुदायिक सिकाई केन्द्र सञ्चालन गर्नसक्ने: नगरपालिकाले समुदायमा साक्षरता सीप विकास र निरन्तर सिकाई समेतको काम गर्न तोकिए बमोजिम सामुदायिक सिकाई केन्द्र संचालन गर्न सक्नेछ । यस्तो केन्द्रमा सामुदायिक पुस्तकालय र वाचनालय सञ्चालन हुन सक्नेछ ।
१०. नगरपालिकाले विद्यालय सार्न गाभना नाम परिवर्तन गर्न वा बन्द गर्न वा कक्षा थपघट गर्न सक्ने:
- (१) नगरपालिकाले तोकिएको मापदण्ड बमोजिम हाल सञ्चालन भइरहेको ३० मिनेटको पैदल दुरीमा रहेका कुनै विद्यालयलाई एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न वा दुई वा दुई भन्दा बढी विद्यालयलाई गाभी एउटा विद्यालय कायम गर्न वा विद्यालय बन्द गर्न वा तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा विद्यालयमा कक्षा थप गरि वा कक्षा घटाई सञ्चालन गर्न अनुमति वा स्वीकृति दिन सक्नेछ ।
- (२) विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्नुपरेमा नाम परिवर्तन गर्नुपर्ने उपयुक्त कारण सहित तोकिएको विवरण र ढाँचामा नगर शिक्षा समिति माफर्त नगरपालिकामा स्वीकृतिका लागि पेश गर्नुपर्ने छ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम पेश हुन आएको निवेदन उपर नगर शिक्षा समितिको सिफारीसमा नगरपालिकाले नाम परिवर्तनको स्वीकृत दिन सक्नेछ ।
- (४) विद्यालयको नाम राख्दा वा परिवर्तन गर्दा कुनै ब्यक्ति विशेषको नाम धार्मिक तथा जातिगत विद्वेष झल्कीने

प्रकारको नाम राख्न पाइने छैन । माध्यामिक तहको हकमा ५००००००। (पचासलाख रुपैया मात्र) आधारभूत तहको हकमा ३०००००० (तिसलाख रुपैया मात्र) रुपैया प्रदान गरेमा ब्यक्तिको नाममा विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।

११. नगर शिक्षा समिति सम्बन्धि ब्यवस्था:

(१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने विद्यालय तथा शैक्षिक निकायहरूको रेखदेख समन्वय र ब्यवस्थापन गर्ने कामको लागि देहाय बमोजिम नगर शिक्षा समिति रहनेछ:

(क) नगरपालिकाको प्रमुख-अध्यक्ष

(ख) नगरपालिकाले तोकेको शिक्षा हेर्ने विषयगत समितिको संयोजक -सदस्य

(ग) नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत -सदस्य

(घ) नगर शिक्षा समितिबाट मनोनित नगरसभाका सदस्यहरूमध्ये बाट एक जना महिला र एक जना दलित पर्ने गरि *तिन जना-सदस्य

(ङ) विद्यालय ब्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष तथा *सदस्यहरू मध्येबाट शिक्षा समितिले मनोनित गरेको एकजना-सदस्य

(च) *समाजसेवी शिक्षा प्रेमी वा चन्दादाताहरू मध्येबाट शिक्षा समितिबाट मनोनित *दुई जना- सदस्य

(छ) *सामुदायिक वा संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापक वा शिक्षकहरू मध्येबाट नगर प्रमुखबाट मनोनित गरेका दुई जना -सदस्य

(ज) नगरपालिका क्षेत्र भित्रका नेपाल शिक्षक महासंघका अध्यक्ष एक जना –सदस्य

(झ) नगरपालिकाको *प्रमुख शिक्षा अधिकृत –सदस्य सचिव

(ञ) #.....

***पहिलो सशोधन (२०७९)**

खारेज(२०७९)

(२) समितिका मनोनित सदस्यहरूको कार्यकाल ३ वर्षको हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) अनुसार मनोनित सदस्यले र अन्य सदस्यले आफ्नो पदीय आचरण पूरा नगरेमा नगरपालिकाले जुनसुकै समयमा पनि हटाउन सक्नेछ । तर त्यसरी हटाउना वा वर्खास्त गर्नु अघि मनासिब माफिकको स्पष्टिकरण मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।

(४) नगर शिक्षा समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय वमोजिम हुनेछः

(क) आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्रको शैक्षिक योजना तयार गर्ने ।

(ख) नगरपालिका क्षेत्रभित्र विद्यालय सञ्चालनका लागि अनुमति स्वीकृति विद्यालय सार्ने गाभ्ने कक्षा थप्ने र घटाउने सम्बन्धमा नगरपालिकालाई आवश्यक राय प्रदान गर्ने ।

(ग) विद्यालयलाई आर्थिक अनुदान सम्बन्धी आवश्यक स्रोतको खाजी गर्ने ।

(घ) आफ्नो क्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने परीक्षालाई मर्यादित र भय रहित बनाउन सहयोग गर्ने ।

- (ड) विद्यालयको लेखा परीक्षकको नियुक्ति र पारिश्रमिक तोक्ने ।
- (च) नगरपालिका क्षेत्र भित्र स्थापना भएका आफ्नो स्रोतमा सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरूको शिक्षक दरबन्दी सेवा सुविधा र शर्तहरू स्वीकृत गर्ने ।
- (छ) विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने जागरुक र सजग बनाउने ।
- (ज) विद्यालयको लागि आवश्यक साधनस्रोत जुटाउने र पचालन गर्नेगराउने ।
- (झ) अभिभावक र शिक्षक बीच विवाद भएमा त्यसको समाधान गर्ने ।
- (ञ) शिक्षाको गुणस्तर कायमराख्ने सूचक विकास गर्ने र प्रगति मूल्यांकन गर्ने तदनुसार अपेक्षित गुणस्तर कायम भएका विद्यालयलाई पुरस्कृत गर्ने नभएकालाई सघाउने तथा लगातार तीन वर्ष सम्म राम्रो नतिजा नल्याउनेलाई नसिहत दिने ।
- (ट) विद्यालयहरूलाई सामाजिक परीक्षण गर्न लगाउने ।
- (ठ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने ।
- (ड) विद्यालयको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने गराउने ।
- (ढ) शैक्षिक गुठी संग गर्ने सम्झौताका शर्तहरू निर्धारण गर्ने ।
- (ण) शैक्षिक संस्था र शिक्षासंग आबद्ध शिक्षक कर्मचारीहरूलाई कामको आधारमा आवश्यक प्रोत्साहन नसिहत दण्ड कारबाही गर्ने गराउने ।

- (त) विशेषज्ञहरूको छनौट गरेर ठेगाना फोन इमेल भएको सम्पर्क सहितको सूची प्रकाशन गर्ने ।
- (थ) संस्थागत विद्यालय संचालनको निति नियम बनाउने संचालनको स्वीकृति र अनुमतिको लागि नगरपालिकालाई आवश्यक राय सुझाव प्रदान गर्ने ।
- (द) नक्सांकन जोनिड सहित विद्यालय गाभ्ने सार्ने नाम परिवर्तन गर्ने तह/कक्षा थप गर्ने वा कक्षा घटाउने निति तर्जुमा गरी नगरपालिकामा पेश गर्ने ।
- (ध) विद्यालयमा विषयगत शिक्षक दरबन्दी मिलान गर्ने तथा शिक्षकहरूको सरुवा व्यवस्थापन गर्ने ।
- (न) सामुदायिक सिकाई केन्द्र स्थापना र संचालन सम्बन्धी निति तर्जुमा गर्ने ।
- (प) आवश्यकता अनुसार दिवा खाजा व्यवस्थापन गर्ने ।
- (फ) विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिका पहिचान गरी सबैका लागि शिक्षा सुनिश्चित हुने प्रबन्ध गर्ने ।
- (ब) विद्यालयमा पठनपाठनको अधिकतम प्रबन्ध हुनेगरी शैक्षिक क्यालेन्डर बनाई लागु गर्ने गराउने ।
- (भ) शिक्षक तालिम निति तर्जुमा गरी लागु गर्ने ।
- (म) नगर कार्यपालिकालाई शैक्षिक विकासका लागि आवश्यक सुझाव तथा परामर्श दिने ।
- (य) विद्यालयहरूलाई सक्षमतामा आधारित (Performance Based) अनुदान दिने वा अनुदान दिन सम्बन्धीत निकाएमा सिफारिस गर्ने ।
- (र) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीलाई आवश्यक परेमा प्रोत्सहान सहित स्वेच्छिक अवकासको प्रबन्ध गर्ने ।

- (ल) नगरपालिका क्षेत्र भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरु बीच स्वस्थ प्रतिस्पर्धा गराई विद्यार्थीहरुको चौतफिर् विकासका लागि अर्ध वार्षिक शैक्षिक मेला सञ्चालन गर्ने ।
- (व) तोकिए बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
१२. *प्रमुख शिक्षा अधिकृत वा प्रमुख शिक्षा अधिकृतको कामगर्न तोकिएको अधिकृतको काम कर्तब्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुने छ :
- (१) नगर स्तरिय शिक्षा योजना तर्जुमा गरि नगरपालिकामा पेश गर्ने गराउने ।
- (२) नगरपालिका तथा नगर शिक्षा समितिबाट शिक्षा तथा शैक्षिक विकासका लागि पारित निति तथा कार्यक्रमको कार्यन्वयन गर्ने तथा प्राप्त निर्देशन पालना गर्ने ।
- (३) विद्यालय तथा शैक्षिक निकायहरुको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गर्ने गराउने ।
- (४) नगरपालिका नगर शिक्षा समिति र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई शैक्षिक विकासका लागि आवश्यक सुझाव तथा परामर्श दिने ।
- (६) नगर शिक्षा समितिको सदस्य सचिबको भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- (७) *प्रमुख शिक्षा अधिकृत वा शिक्षा अधिकृतको कामगर्न तोकिएको अधिकृत कर्मचारीको काम कर्तब्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

- (८) *शिक्षा अधिकृत वा शिक्षा अधिकृतको कामगर्न तोकिएको अधिकृत कर्मचारीको काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (९) *सहायक कर्मचारीको काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

***पहिलो सशोधन (२०७९)**

१३. वडा शिक्षा समितिको गठन काम कर्तव्य र अधिकार:

(१) वडा स्तरमा देहाए बमोजिमको वडा शिक्षा समिति गठन गर्न सकिनेछ:

(क) सम्बन्धीत वडाको वडा अध्यक्ष संयोजक

(ख) वडा समितिका सदस्यहरु मध्ये वडा समितिले तोकेको एक जना सदस्य

(ग) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष वा सदस्यहरु मध्येबाट वडा समितिले तोकेको एकजना –सदस्य

(घ) माध्यमिक तह र आधारभूत तहका विद्यालयका प्रधानाध्यापक वा *शिक्षक मध्ये बाट नगर शिक्षा समितिले तोकेको उपलब्ध भए सम्म एक जना महिला पर्ने गरि दुईजना –सदस्य

(ङ) सम्बन्धीत वडा भित्रका शिक्षा प्रेमीहरु मध्येबाट वडा समितिले तोकेको +दुई जना –सदस्य ।

च) #खारेज

(छ) वडा शिक्षक महासंघको अध्यक्ष – सदस्य

(ज) सम्बन्धीत *वडाको वडा सचिब– सदस्य सचिब

(२) वडा शिक्षा समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

- (क) आफ्नो वडाको शैक्षिक योजना तयार पार्ने ।
- (ख) आफ्नो क्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने परीक्षालाई मर्यादित र भयरहित बनाउना सहयोग गर्ने
- (ग) विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने जागरुक र सजग बनाउने ।
- (घ) विद्यालयको लागि आवश्यक साधन स्रोत जुटाउने र परिचालन गर्ने गराउने ।
- (ङ) सम्बन्धीत वडा भित्रका अभिभावक र शिक्षक बीच विवाद भएमा त्यसको समाधान गर्ने ।

***पहिलो सशोधन (२०७९)**

खारेज (२०७९)

+पहिलो सशोधन थप (२०७९)

- (च) विद्यालयको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने गराउने ।
- (छ) नक्सानकको आधारमा विद्यालय गाभ्ने सार्ने नाम परिवर्तन गर्ने तह/कक्षा थपघट गर्न नगर शिक्षा समितिमा सिफारिस गर्ने ।
- (ज) वडाको शैक्षिक अभिवृद्धिका लागि आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।
- (झ) वडा शिक्षा समितिले आफ्नो बैठक सञ्चालन तथा कार्यविधि आफैले निर्धारण गर्नेछ ।
- (ञ) बालविकास केन्द्र संचालन गर्न अनुमति प्रदान गर्ने ।
- (ट) नगर शिक्षा समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्य गर्ने ।
१४. विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन काम कर्तव्य र अधिकार:

(१) सामुदायिक विद्यालयको सञ्चालन रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नको लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहाएका सदस्यहरु रहेको एक विद्यालय ब्यवस्थापन समिति रहनेछः

(क) समितिका सदस्यहरुले उपदफा (ख) (ग) र (घ) मध्येबाट छानेको व्यक्ति –अध्यक्ष

(ख) अभिभावकले आफूहरु मध्येबाट छानी पठाएका कम्तीमा दुईजना महिला सहित चार जना –सदस्य

(ग) विद्यालय रहेको सम्बन्धीत वडाको वडा अध्यक्ष वा वडा समितिका सदस्यहरुमध्ये बाट वडा समितिले मनोनयन गरेको एक जना* –सदस्य

(घ) विद्यालयका संस्थापक स्थानीय बुद्धिजीवी शिक्षाप्रेमी विद्यालयलाई निरन्तर उल्लेख्य सहयोग गरेका व्यक्तिहरु मध्येबाट विद्यालय ब्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेको एक जना महिला सहित दुई जना –सदस्य

(ङ) स्थानीय शिक्षाप्रेमी मध्येबाट नगर शिक्षा समितिले मनोनित गरेको एक जना –सदस्य

(च) शिक्षकहरुले आफुमध्ये बाट चयन गरि पठाएको शिक्षक प्रतिनिधि एक जना –सदस्य

(छ) विद्यालयका चन्दादाताहरु मध्येबाट समितिले मनोनित गरेको एक जना –सदस्य

(ज) विद्यालयको प्रधानाध्यापक–सदस्य सचिब

(२) सामुदायिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम कर्तब्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ

(क) विद्यालय सञ्चालनको लागि प्राप्त साधन र स्रोत परिचालन गर्ने ।

- (ख) विद्यालयको चल अचल सम्पत्तिको लगत राख्ने राख्न लगाउने र सुरक्षा गर्ने ।
- (ग) विद्यालयको शैक्षिक भौतिक तथा आर्थिक तथ्यांक विवरण अद्यावधिक गराई राख्ने ।
- (घ) विद्यालयको वार्षिक बजेट स्वीकृत गर्ने र त्यसको जानकारी नगरपालिकालाई दिने ।
- (ङ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्न राजनैतिक धार्मिक वा साम्प्रदायिक भावनाको आधारमा विद्यालयको वातावरण धमिल्याउन नदिने ।
- (च) विद्यालयमा शिक्षक कर्मचारी र विद्यार्थीको पोशाकको कार्यन्वयन गर्ने ।
- (छ) प्रचलित कानून बमोजिम शिक्षक सेवा आयोगबाट सिफारीस भएका शिक्षक पदकोलागि योग्य उम्मेदवारलाई हाजिर गराई काममा लगाउने तथा नगरपालिका बाट स्वीकृत दरबन्दीमा कर्मचारीको व्यवस्थापन गर्ने ।
- (ज) नगरपालिकाबाट खटिएका शिक्षक तथा कर्मचारीलाई हाजिर गराई काममा लगाउने ।
- (झ) नगर शिक्षा समितिबाट तोकिएको सूचीकृत लेखापरिक्षकबाट विद्यालयको वार्षिक लेखा परीक्षण गराउने ।
- (ञ) लेखा परिक्षकको प्रतिवेदन अनुसार तत्काल आवश्यक कारबाही गर्ने र त्यसको प्रतिवेदन नगर शिक्षा समितिमा पेश गर्ने ।

- (ट) तोकिए बमोजिमका क्षेत्रसंग सम्बन्धीत नगरपालिका र नगर शिक्षा समितिले दिएको निर्देशनहरूको पालना गर्ने गराउने ।
- (ठ) विद्यालय सेवा क्षेत्रमा निरक्षरता उन्मुलन तथा आधारभूत शिक्षा सुनिश्चित गर्ने पहल गर्ने ।
- (ड) तोकिए बमोजिम दरबन्दीका शिक्षकलाई कामको आधारमा प्रोत्सहान र विभागीय कारबाही गर्ने ।
- (ढ) विद्यालयको आन्तरिक स्रोतबाट खर्च व्यहोर्ने गरी नियुक्त वा बढुवा गरेका शिक्षकको लागि सेवा शर्त र सुविधा तोक्ने र तोकिए बमोजिमको पारिश्रमिक तथा सुविधाको व्यवस्था गर्ने ।
- (ण) विद्यालय शिक्षा एकै समयमा सञ्चालन गर्ने प्रबन्ध मिलाउने ।
- (त) विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने र सामाजिक परीक्षण गराउन शिक्षक अभिभावक संघ गठन गर्ने ।
- (थ) नेपाल सरकार वा नगरपालिकाले गरेको व्यवस्था बमोजिम तोकिएको कर्मचारीलाई तोकिएको बमोजिम तलब भत्ता प्रदान गर्ने
- (द) तोकिए बमोजिम अन्य कार्य गर्ने ।
- (४) *विद्यालयको भौतिक आर्थिक र शैक्षिक सुधारको लागि विद्यालय व्यवस्थापन समितिले कार्यविधि बनाई सोको प्रतिलिपि नगर शिक्षा समितिमा पेश गर्नुपर्ने छं ।

परिच्छेद ३

विद्यालय तहको शिक्षक तथा विद्यालय कर्मचारीको दरवन्दी सेवाशर्त योग्यता एवं सक्षमताको मापदण्डः

१५. नगरपालिकाले शिक्षकको दरवन्दी निर्धारण गर्ने:

(१) नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा आवश्यक पर्ने शिक्षकहरूको दरवन्दी निर्धारण नगरपालिकाले गर्ने छ ।

(२) नगरपालिकाले शिक्षकको दरवन्दी निर्धारण गर्दा प्रत्येक विद्यालयमा नियमित अध्ययन गर्ने विद्यार्थी संख्या र विषयका आधारमा तोकिए बमोजिम विद्यार्थी तथा शिक्षकको अनुपात कायम गर्नुपर्ने छ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नियुक्ति भएको शिक्षकको ब्यक्तिगत फाइल खडा गरी नगरपालिकाले राख्नुपर्ने छ । यसरी नियुक्त भएको शिक्षकको सेवा सुविधा नगरपालिका माफर्त भुक्तानी गर्नुपर्ने छ ।

१६. शिक्षकको सेवा शर्त योग्यता र सक्षमता:

शिक्षकको सेवा शर्त योग्यता र सक्षमता तोकिए बमोजिम हुने छ ।

१७. यो ऐन लागु भए पश्चात स्थायी अध्यापन अनुमति पत्र लिनु पर्ने:

अध्यापन अनुमति पत्र नलिई कसैले पनि शिक्षक पदका लागि उम्मेदवार हुन पाउने छैनन्

१८. शिक्षक तथा कर्मचारीको पदीय आचरण तथा अन्य व्यवस्था:

*पहिलो सशोधनं (२०७९)

(१) देहायका अवस्थामा शिक्षक वा कर्मचारीलाई विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले पदबाट हटाउन नगरपालिकामा सिफारिस गर्नेछः

(क) ताकिए बमोजिमका पदीय दायित्व पुरा नगरेमा

(ख) विन सूचना लगातार पन्ध्र दिनभन्दा बढी समय विद्यालयमा अनुपस्थित रहेमा

(ग) विद्यालयको कामक शिलशिलामा बाहेक अन्य अवस्थामा पटक पटक विद्यालयमा अनुपस्थित रहेमा

(घ) विद्यालयमा मादक पदार्थ सेवन गरी आएको कुरा प्रमाणित भएमा

(ङ) नैतिक पतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजाय पाएमा

(च) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक वा कर्मचारीले कार्यालय समयमा अन्यत्र अध्यापन वा काम गरेमा वा अन्य कुनै ब्यवसायिक क्रियाकलाप गरेमा

(छ) शिक्षक वा कर्मचारी राजनितिक दलको सदस्य रहेको पाइएमा

(ज) निजले अध्यापन गरेको विषयमा तीन वर्ष भित्रको औषत शैक्षिक उपलब्धी ४० प्रतिशत भन्दा कम भएमा

(झ) विद्यालयको चल अचल सम्पत्ति हिनामिना गरेमा

(ञ) कुनै पनि नक्कली कागजात कसैलाई दिएमा दिन लगाएमा वा बनाएमा

(२) उपदफा (१) वमोजिम वा अन्य माध्यमले कुनै शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाउनु पर्ने एथेष्ट प्रमाण प्राप्त

भएमा नगरपालिकाले निजलाई पदबाट हटाउन सक्नेछ ।
तर कार्यरत पदबाट हटाउनु अघि मनासिव माफिकको
स्पष्टिकरणको मौका भने प्रदान गरिने छ ।

१९.अदालतको आदेशबाट पुनः बहाली हुन सक्ने:

(१) दफा १९ मा उल्लेख भएका कुनै वा केही आरोपमा
सजाए भई नोकरीबाट हटाइएको वा बर्खास्त भएको
शिक्षक कर्मचारी अदालतको आदेश वा फैसला बमोजिम
नोकरीमा पुनः बहाली हुन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पुनः बहाली भएको शिक्षकले
नोकरीबाट हटेदेखि पुनः बहाली भएको मिति सम्मको
पूरा तलब भत्ता र तलब बृद्धि पाउने भए सो समेत पाउने
छ ।

२०.तलब भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुने: दफा २१
मा उल्लेखित अवस्थामा वा नियमानुसार विदा स्वीकृत
गराई बसेको अवस्थामा बाहेक विद्यालयमा अनुपस्थित
रहेका शिक्षकले सो अवधिको तलब भत्ता पाउने छैनन् र
त्यस्तो अवधि निजको सेवामा समेत गणना हुने छैन ।

२१.स्थायी आवासीय अनुमति लिन नहुने: सामुदायिक
विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक वा कर्मचारीहरूले कुनै पनि
देशको स्थायी आवासीय अनुमति लिन वा त्यस्तो
अनुमति प्राप्त गर्नको लागि आवेदन दिनु हुँदैन । स्थायी
आवासिय अनुमति लिएका तथा आवेदन दिने शिक्षक वा
कर्मचारीहरूलाई तोकिए बमोजिम दण्ड तथा सजाय
हुनेछ ।

परिच्छेद ४

शिक्षक तथा विद्यालय कर्मचारीको नियुक्ति सरुवा बढुवा तालिम वृत्ति विकास:

२२. शिक्षको नियुक्ति

(१) विद्यालयमा कायम भएको रिक्त दरबन्दी रहत अस्थायी करार शिक्षक नियुक्तिको व्यवस्था देहाय बमोजिमको शिक्षक छनौट समितिबाट हुनेछ:

(क) सम्बन्धीत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष –संयोजक

(ख) विषयगत रोष्टर मध्येबाट शिक्षक छनौट समितिले तोकेको विषय विज्ञ दुई जना –सदस्य

(ग) *नगरपालिकाको प्रमुख शिक्षा अधिकृत वा शिक्षा अधिकृतको काम गर्न तोकिएको कर्मचारी* –सदस्य

(घ) सम्बन्धीत वडाको वडा अध्यक्ष –सदस्य

(ङ) सम्बन्धीत विद्यालयको प्रधानाध्यापक –सदस्य सचिब

***पहिलो सशोधन (२०७९)**

(२) समितिले आफ्नो कार्यविधि आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

२३. प्रधानाध्यापक सम्बन्धी व्यवस्था:

(१) सामुदायिक विद्यालयमा एक प्रधानाध्यापक रहनेछ ।

(२) प्रधानाध्यापकको नियुक्ति सेवाको शर्त र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछ:

क) माध्यमिक तहमा प्रधानाध्यापक हुन स्थायी तथा स्नातकोत्तर उपाधि प्राप्त शिक्षक हुनु पर्नेछ । सो नभएमा स्नातक उपाधि प्राप्त शिक्षक हुनु पर्नेछ । *कम्तिमा ५ बर्ष

स्थायी सेवा गरेका विद्यालयका कार्यरत शिक्षकहरू मध्ये बाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सिफारीसमा नगरपालिका शिक्षा समिति बाट प्रधानाध्यापकको नियुक्ति गरीने छ ।

ख) आधारभूत तहमा स्थायी तथा स्नातक उपाधि प्राप्त शिक्षक हुनु पर्नेछ । सो नभएमा प्रविणता प्रमाणपत्र उपाधि प्राप्त शिक्षक हुनु पर्नेछ । सो पनि नभएमा कम्तिमा स्थायी सेवा गरेका विद्यालयका कार्यरत शिक्षकहरू मध्य बाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सिफारीसमा नगरपालिका शिक्षा समिति बाट प्रधानाध्यापकको नियुक्ति गरीने छ ।

ग) प्रधानाध्यापक नियुक्ति हुनु पूर्व ५ वर्ष विद्यालय विकास योजना विद्यालय व्यवस्थापन समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । पारीत योजना अनुसार काम गर्ने करार सम्झौता पनि गर्नुपर्नेछ

घ) *प्रधानाध्यापकको कार्यकाल ५ वर्षको हुनेछ तर निजको विशेष आवश्यकता देखिएमा उप दफा (ग) बमोजिम बढीमा १ कार्यकाल मात्र थप गर्न सकिने छ ।

ङ) विद्यालयको शैक्षिक प्राविधिक एवं व्यवस्थापकिय नेतृत्व गरी विद्यालयको बृहत्तर हित गर्नु प्रधानाध्यपकको कर्तव्य हुनेछ ।

च) निजले पेश गरेको विद्यालय विकास योजना बमोजिम कार्य गरेको नपाइएमा नगर शिक्षा समितिले प्रधानाध्यापक बाट हटाउन सक्नेछ । तर एकपटक स्पष्टिकरण दिने मौका दिइनेछ । छ) # खारेज.....

*पहिलो सशोधन (२०७९)

खारेज (२०७९)

ज) आधारभूत तहको कक्षा १-५ सञ्चालित विद्यालयको हकमा प्रविनता प्रमाणपत्र तह वा सो सरह शैक्षिक योग्यता भएका स्थायी शिक्षकलाई प्रधानाध्यापक हुन बाट बन्धित गरीने छैन ।

२४. शिक्षकको सरुवा:

१) दरबन्दि मिलान गर्दा बाहेक शिक्षकले सरुवा हुन चाहेमा आफु कार्यरत विद्यालय र जाना चाहेको विद्यालयका विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सहमति सहित नगर शिक्षा समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

२) यसरी प्राप्त निवेदनका आधारमा नगर शिक्षा समितिले आफ्नो क्षेत्र भित्रि वा सहमति प्राप्त विद्यालयमा सरुवा गर्न सक्नेछ ।

३) यसरी सरुवा गर्दा समान तहका र विद्यालयको आवस्यक्ता अनुसार विषय मिल्ने देखिएमा स्थायी अस्थायी वा करार वा राहत शिक्षकलाई पनि सोही प्रकृतिको दरबन्दिमा पारस्परिक सरुवा गर्न सकिने छ । तर शिक्षकको सरुवा गर्दा मनासिव माफीकको कारण विन सामान्यतया पदस्थापना भएको एक बर्ष व्यतित नभै सरुवा गरीने छैन ।

१) माथि उपदफा ३ मा जेसुकै लेखिएको भएता पनि तर पदस्थापना भएका शिक्षकको कार्यसम्पादन सन्तोषजनक नदेखिएमा शिक्षकलाई सरुवा गर्न सकिने छ ।

४) विशेष अवस्था बाहेक शिक्षकको सरुवा शैक्षिक सत्रको शुरु वा अन्त्यमा मात्र गरीनेछ । विशेष अवस्था भन्नाले निज सो विद्यालयमा रहन नसक्ने वातारण भएमा विषयगत

दरबन्दि आस्यक नरहेको स्वास्थ्यमा समस्या पति पत्नी सगै रही सेवा गर्न पाउने अवस्था वा अन्य चित्त बुझ्दो कारण समेत बुझिने छ ।

२५. दरबन्दि मिलान :

१) विद्यालयमा तहगत कक्षागत तथा विषयगत र शिक्षक विद्यार्थीको अनुपातका आधारमा बढि दरबन्दि भएको विद्यालय बाट कम दरबन्दि भएको विद्यालयमा नगर शिक्षा समितिले आवश्यक परेमा हरेक बर्ष दरबन्दि मिलान गर्न सक्नेछ ।

२) यसका लागि शिक्षक दरबन्दि कम भएका विद्यालय दरबन्दि नै नभएका विद्यालय तथा पिछडिएका र ग्रामिण क्षेत्रमा रहेका विद्यालयलाई प्राथमिकता दिईने छ ।

२६. शिक्षकको बढुवा सम्बन्धि व्यवस्था : हाल स्थायी रुपमा सेवारत शिक्षकको बढुवा सम्बन्धि व्यवस्था नेपाल सरकार बाट लागुभएको कानुन बमोजिम हुनेछ । #

२७. तालिम तथा क्षमता विकास सम्बन्धि व्यवस्था: शिक्षक तथा कर्मचारीलाई नेपाल सरकारको निति तथा स्थानिय तह बाट निर्धारित तालिम तथा क्षमता विकासको अवसर दिइने छ ।

२८: शिक्षकलाई अन्य काममा लगाउन नहुने :

१) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने वा विद्यालय प्रशासन सम्बन्धि काममा बाहेक *कार्यालय समय भित्र अन्य काममा लगाउन हुदैन ।

२) उपदफा (१) मा जुन सुकै कुरा लेखिएको भए पनि विद्यालयको पठनपाठनमा बाधा नपर्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना

निर्वाचन सम्बन्धि काम दैवि प्रकोप उद्धार वा नेपाल सरकार र नगरपालिकाले तोकेको अन्य *कुनै काममा काजमा खटाउन सकिनेछ ।

परिच्छेद ५

सामुदायिक विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माण मर्मत सम्भार संचालन र व्यवस्थापन:

२९. विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको मापदण्ड निर्धारण:

१) विद्यालयमा विद्यार्थी संख्या अनुसार कक्षाकोठा खेलमैदान कम्पाउण्ड घेरात्रार बाल मैत्री बसाइ व्यवस्था वातावरण मैत्री हाता करेसाबारी फूलबारी स्वच्छ पिउने पानी छात्र छात्राको लागि वास सुविधा सहितको अलग अलग शौचलाय सिकाइ मैत्री वातावरण हुनुपर्ने छ।

२) विद्यालयमा प्राथमिक उपचार नियमित स्वास्थ्य परीक्षण छात्राहरुलाइ स्यानटिरी प्याड जस्ता न्युनतम सुविधा उपलब्ध हुनु पर्नेछ ।

*पहिलो सशोधनं थप (२०७९)

खारेज (२०७९)

३) विद्यालयको स्तर अनुसार भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको मापदण्ड तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४) प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा प्रदान गनर्े विद्यालय तथा विज्ञान मुल विषय पठनपाठन हुने विद्यालयमा विज्ञान प्रयोगशाला तथा प्रयोगात्मक अभ्यासको थप सुविधा हुनु पर्नेछ ।

५) विद्यालयको कुनै पनि भौतिक पूर्वाधार जस्तै गारो छानो झ्याल ढोका कक्षाको भुङ्ग शौचालय खानेपानी एवं अन्य पूर्वाधारहरू फर्नीचर जिर्ण भएको अवस्थामा तत्काल मर्मतको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

३०. विद्यालयको सम्पत्ती:

१) सामुदायिक विद्यालयको हकभोगमा रहेको सम्पत्ती सार्वजनिक सम्पत्ती मानिनेछ । यस ऐन बमोजिम अनुमति वा स्वीकृति रद्द गरीएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको सामुदायिक विद्यालयको सम्पत्ती नगरपालिकाले अन्य विद्यालयको काममा प्रयोगमा नआउने भएमा प्रचलित कानून बमोजिम बेचविखन गरी प्राप्त भएको रकम यस नगरपालिकाको शिक्षा कोषमा जम्मा गर्नेछ ।

२) शैक्षिक गुठी अन्तरगत संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ती सोही विद्यालयको नाममा रहने छ । कुनै विद्यालय सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको रूपमा संचालन गरीएकोमा त्यस्तो विद्यालयको सम्पत्ती सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ र त्यस्तो सम्पत्तिको स्वरूप परिवर्तन गर्न पाइनेछैन ।

३) कम्पनि अन्तरगत संचालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही कम्पनिको नाममा रहनेछ

४) संस्थागत विद्यालयले कुनै व्यक्ति वा संघ संस्था संग दान दातव्यको रूपमा कुनै किसिमको चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि नगरपालिकाको अनुमति लिनु पर्नेछ । तर विदेशी व्यक्ति वा संघ संस्था बाट त्यसरी चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

५) नेपाल सरकारको स्वीकृतिमा प्राप्त गरेको चल अचल सम्पत्ति नेपाल सरकारको स्वीकृति विना बेचविखन गर्न पाईने छैन ।

६) व्यक्तिको जग्गा त्रुटीवस विद्यालयको नाममा स्वामित्वमा पर्न आएको भए छानविन गरी सही ठहरीएमा सम्बन्धित व्यक्तिलाइ हस्तान्तरण गरीने छ ।

३१. सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व सम्पत्तिको अभिलेख संरक्षण र व्यवस्थापन:

१) सामुदायिक विद्यालयको स्वामित्व सो विद्यालयकै नाममा रहनेछ। सो विद्यालय बन्द खारेज वा अनेत्र गाभिइ विद्यालयको नाममा प्रयोग नहुने भएमा नगरपालिकाले कानुन बमोजिम भोग चलन गर्न सक्नेछ ।

२) विद्यालयको सम्पत्तिको अभिलेख दुरुस्त राख्ने संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्नर्े दायित्व सो विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको रहनेछ ।

३) सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्नर्े कर्तव्य नगरपालिका र नेपाल सरकारको हुनेछ ।

३२. विद्यालयको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक :

१) विद्यालयले नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम मापदण्ड अनुरूप सिकाई उपपब्धि हासिल हुने गरी अध्ययन अध्यापन गराउनु पर्नेछ । विद्यालयले नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड भित्र रही प्रादेशिक तथा स्थानिय पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागु गर्न सक्नेछ ।

२) आफ्ना विद्यालयका विद्यार्थीहरूको लागि आवश्यक पर्ने पाठ्यपुस्तकहरूको संख्या सम्बन्धित विद्यालयले तोकिएको सिमा भित्र नगर शिक्षा *शाखामा माग गर्नु पर्नेछ ।

३) नगर शिक्षा *शाखाले शैक्षिक सत्र शुरू हुनु अगावै सम्बन्धित निकायहरूमा समन्वय गरी पाठ्यपुस्तकको प्रबन्ध गर्नु पर्नेछ ।

४) आधारभूत तह सम्मको शिक्षाको लागि स्थानिय आवश्यकतामा आधारीत बढीमा १०० पूर्णाङ्क बराबरको स्थानिय थप विषयको स्थानिय पाठ्यक्रम प्रयोगमा ल्याउन सक्नेछ ।

५) नेपाल सरकारले तोकेका विषयवस्तु र स्तर अनुकूल हुने गरी विद्यालयमा बहु पाठ्यपुस्तक लागु गर्न सकिनेछ ।

*नगर शिक्षा समितिको अनुमति लिई सो पाठ्यपुस्तक विद्यालय ब्यवस्थापन समितिले लागु गर्न सक्नेछ ।

*पहिलो सशोधन थप (२०७९)

६) हरेक विद्यालयमा शैक्षिक स्तरको न्यूनतम मापदण्ड तोकिएको शिक्षक विद्यार्थी सहकार्यमा आधारीत पाठ्यसामाग्री थप स्वाध्ययण सामाग्री पुस्तकालय मनोविमर्श अभिभावक शिक्षाको प्रबन्ध हुनुपर्नेछ ।

७) प्रत्येक वर्ष हरेक विद्यालयले विद्यालय सुधारयोजना अध्यावधिक गरी नगर शिक्षा समितिमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

३३. अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको संचालन :

१) विद्यालयले पाठ्यक्रममा आधारीत रही सिकाइमा सहजता ल्याउन अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलाप संचालन गर्न सक्नेछ

२) विद्यालयले बालक्लब तथा वातावरण मैत्री क्लबहरु गठन परीयोजना कार्य अध्ययन भ्रमण पोषण शिक्षा खेलकुद प्रतियोगिता साहित्यीक तथा बहुप्रतिभामुखि क्रियाकलापहरु संचालन गर्न सक्ने छ ।

३) विद्यालयले प्राकृतिक प्रकोप तथा जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धि सचेनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद ६

संस्थागत विद्यालयको अनुमति मापदण्ड निर्धारण मूल्यांकन र नियमन सम्बन्धि व्यवस्था

३४. संस्थागत विद्यालय संचालन गर्न तोकिए बमोजिम अनुमति वा स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

३५. संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समिति

(१) संस्थागत विद्यालयको संचालन रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरु रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ :

क) विद्यालयको संस्थापक वा लगानीकर्ताहरु मध्येबाट सम्बन्धित विद्यालयको सिफारीसमा नगरपालिका बाट मनोनित - अध्यक्ष

ख) अभिभावकहरु मध्येबाट कम्तिमा एकजना महिला पनर् गरी विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेको दुईजना - सदस्य

ग) स्थानिय शिक्षा प्रेमि वा समाजसेविहरु मध्येबाट नगर शिक्षा समितिले मनोनित गरेको एकजना- सदस्य

घ) *सम्बन्धीत स्थानिय तहको शिक्षा अधिकृत* - सदस्य

ड) सम्बन्धित विद्यालयका शिक्षकहरूले आफुमध्यबाट छानी पठाएको एकजना –सदस्य

च) विद्यालयको प्रधानाध्यापक– सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१)को क ख र ग बमोजिम छानीएका वा मनोनित अध्यक्ष वा सदस्यको पदावधि तिन वर्षको हुनेछ । त्यस्ता अध्यक्ष वा सदस्यले आफ्नो पद अनुसारको आचरण नगरेको देखिएमा नगर शिक्षा समितिले निजलाई जुनसुकै बखत पद बाट हटाउन सक्नेछ । तर त्यसरी पदबाट हटाउनु अगाडि वा समिति विघटन गर्नु अगि आफ्नो सफाई पेश गन्ने मौका बाट बञ्चित गरीने छैन ।

३६. संस्थागत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार:

१) संस्थागत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

(क) विद्यालय संचालनको लागि प्राप्त साधन र श्रोतको परिचालन गर्ने

(ख) विद्यालयको लागि आवश्यक भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने

(ग) विद्यालयको चलअचल सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने

(घ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम गर्ने

(ङ) विद्यालयले नेपाल सरकार र नगरपालिकाले तोके बमोजिमको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तकहरू अनिवार्य रूपमा लागु गर्ने,

(च) अध्यापन अनुमति पत्र लिई प्रचलित कानून बमोजिम शिक्षक पदको लागि उमेद्वार हुन योग्यता पुगेका व्यक्तिलाई शिक्षक पदमा नियुक्ति गर्ने

(छ) शिक्षक तथा कर्मचारीको न्यूनतम तलव सेवा सुविधा तोक्ने

(ज) अनुशासन हिन शिक्षक उपर कारबाहि गर्ने

(झ) शिक्षा ऐन तथा नियमावली तथा अन्य कानूनमा उल्लेखित व्यवस्थाका अतिरिक्ति नगरपालिका बाट जारी शिक्षा क्षेत्र संग संबन्धित सबै निति नियम निर्देशनहरूको पालना गर्ने

(ञ) शैक्षिक गुठि अन्तरगत संचालन भएका विद्यालयको संचालन रेखदेख र व्यवस्थापन सम्बन्धि व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(२) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अन्य काम कर्तव्य अधिकार र बैठक सम्बन्धि कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३७. संस्थागत विद्यालयले छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्ने:

(१) संस्थागत विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कुल विद्यार्थी संख्याको कम्तीमा १० प्रतिशतमा नघट्ने गरी तोकिए बमोजिम नगरपालिकाले सिफारीस गरेका आर्थिक रुपमा विपन्न अपांगता भएकाहरू महिला दलित वा जनजाति विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम छात्रवृत्तिको लागि विद्यार्थी छनौट गर्न प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालयको प्रधानाध्यापक र

विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा रहेका अभिभावकको प्रतिनिधि रहेको एक छात्रवृत्ति छनोट समिति रहनेछ ।

(३) समितिले छनोटका लागि आधार सर्त । प्रकृया तयार गरी सो विद्यालय व्यवस्थापन समिति बाट स्वीकृति गराई सार्वजनिक पनि गर्नुपर्ने छ ।

(४) समितिले छात्रवृत्तिको लागि छनोटको नतिजा र आधार सहित सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

३८. अनुगमन तथा मूल्यांकन:

संस्थागत विद्यालयले गुणस्तर कायम राख्न नगरपालिका वा नगर शिक्षा समितिले जुनसुकै समयमा अनुगमन गरी निर्देशन दिन सक्नेछ यसरी प्राप्त निर्देशन कार्यान्वयन गर्नु संस्थागत विद्यालयको अनिवार्य दायित्व हुनेछ ।

(३९) अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्ने: कुनै संस्थागत विद्यालयले यो ऐन वा नियम विपरित अन्य कुनै काम गरेमा नगरपालिकाले त्यस्तो विद्यालयलाई प्रदान गरेको अनुमति वा स्वकृति रद्द गर्न सक्नेछ । तर त्यसरी अनुमति वा स्वकृति रद्द गर्नु अगि सम्बन्धित विद्यालयलाई आफ्नो सफाई गनर्े मौकाबाट वञ्चीत गरीनेछैन ।

परिच्छेद ७

परीक्षा संचालन तथा गुणस्तर मापन:

४०. आधारभूत तह कक्षा ८ को अन्त्यमा हुने परिक्षाको संचालन सम्बन्धि व्यवस्था:

(१) आधारभूत तह कक्षा ८ को अन्तिम परिक्षा नगरपालिका स्तरीय हुनेछ ।

(२) आधारभूत तह कक्षा ५ को अन्तिम परिक्षा वडास्तरीय हुनेछ ।

(३) उपदफा १ बमोजिमको परिक्षा सम्बन्धि सम्पूर्ण काम गर्न देहाय बमोजिमको एक परिक्षा समिति रहनेछ ।

(क) *नगर शिक्षा समिति वा नगर प्रमुखले तोकेको ब्यक्ति – संयोजक

(ख) *आधारभूत तह वा माध्यमिक तहको प्रधानाध्यापकहरु तथा शिक्षकहरु मध्येबाट नगर शिक्षा समितिले तोकेका ५ जना –सदस्य

(ग) +(१) नगर प्रमुखले तोकेको विषय विज्ञ १ जना – सदस्य

(घ) +नगर शिक्षा समिति अध्यक्षले तोकेको कर्मचारी–सदस्य सचिव

(४) आधारभूत तहको कक्षा ५ को अन्तिम परीक्षा वडा स्तरिय हुनेछ ।

(४)(१) +उपदफा २ बमोजिमको परिक्षा सम्बन्धि सम्पूर्ण काम गर्न देहाय बमोजिमको एक परिक्षा समिति रहनेछ ।

(क) +वडा शिक्षा समितिले तोकेको एक जना –संयोजक

(ख) +कक्षा ५ संचालन भएका आधारभूत तह वा माध्यमिक तहको प्रधानाध्यापकहरु तथा शिक्षकहरु मध्येबाट वडा शिक्षा समितिले तोकेका ३ जना –सदस्य

(ग) +वडाध्यक्षले तोकेको कर्मचारी वा शिक्षक –सदस्य सचिव

(घ) +उपदफा (३) र (४) बमोजिम गठन भएको परिक्षा समितिको कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

*पहिलो सशोधन (२०७९)

+पहिलो सशोधन थप (२०७९)

परिच्छेद ८

विद्यालयलाई दिइने अनुदान लेखा व्यवस्थापन अनुगमन र नियमन

४२. विद्यालय कोष:

(१) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा विद्यालय कोष रहनेछ जसमा देहाय बमोजिमका स्रोत बाट प्राप्त रकम सो कोषमा दाखिला हुनेछ:

(क) नेपाल सरकार प्रादेशिक सरकार र नगरपालिका बाट प्राप्त अनुदान

(ख) विविध शुल्क तथा सहयोग बाट प्राप्त रकम

(ग) चन्दा वा दान दातव्य बाट प्राप्त रकम र

(घ) अन्य स्रोत बाट प्राप्त रकम

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको संचालन लेखापरिक्षण तथा सामाजिक लेखापरिक्षण तोकिय बमोजिम हुनेछ ।

४३. अनुदानको व्यवस्था:

(१) सबै विद्यालयहरूले प्रचलित कानून अनुसारको ढाचामा आयव्ययको लेखा व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।

(२) विद्यालयको नियमित कारोबारको लागि लेखा राख्ने बेग्लै लेखा शाखा खडा गरी कुनै कर्मचारी वा शिक्षकलाई लेखा व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी दिनु पर्नेछ ।

४४. लेखा व्यवस्थापन:

(१) सबै विद्यालयहरूले प्रचलित कानून अनुसारको ढाँचामा आय व्ययको लेखा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने छ ।

(२) विद्यालयको नियमित कारोबारको लेखा राख्न ब्यग्लै लेखा शाखा खडा गरि कुनै कर्मचारी वा शिक्षकलाई लेखा व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी दिनुपर्नेछ ।

४५. सामुदायिक विद्यालयको खाता संचालन :

(१) विद्यालयको आर्थिक कारोबारो गर्दा बैंक माफर्त गर्नु पर्नेछ ।

(२) विद्यालयको खाता संचालन प्रधानाध्यापक विव्यस अध्यक्ष वा लेखाहेर्ने कर्मचारी वा शिक्षकको संयुक्त दस्तखत बाट संचालन गर्नु पर्नेछ ।

४६. लेखा परीक्षण तथा सामाजिक परिक्षण:

(१) सबै विद्यालयहरूले नियमित रूपमा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पहिलो चौमासिक भित्र नगरशिक्षा समितिले तोकेको रजिष्टर्ड लेखा परिक्षक बाट लेखा परिक्षण गराउनु पर्नेछ।

(२) लेखा परिक्षण प्रतिवेदन लेखा परिक्षण समाप्त भएको १५ दिन भित्र नगर शिक्षा समिति माफर्त नगरपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) प्रत्येक वर्षको भाद्र मसान्त भित्र विद्यालयले सामाजिक परीक्षण गरी विद्यालयको आयव्यय शैक्षिक

उपलब्धि विद्यालयको आन्तरीक गतिविधि पारदर्शिता तथा जवाफदेहिताको अवस्था सधार गर्नुपर्न क्षेत्रको पहिचान आगामि कार्ययोजना सामाजिक परीक्षण माफर्त सार्वजनिकरण तथा अभिभावक भेला बाट अनुमोदन गराउनु पर्नेछ ।

(४) विद्यालयले हरेक त्रैमासिक परिक्षाको नतिजा सहित विद्यार्थीको शैक्षिक प्रगति प्रतिवेदन सामाजिक परिक्षणको अवसरमा अभिभावक समक्ष पेश गरी पृष्ठपोषण लिनु पर्नेछ ।

४७. छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्ने :नगरपालिकाले विद्यालयमा भर्ना हुने विद्यार्थीहरुलाई तोकिए बमोजिम छात्रवृत्ति व्यवस्था गर्न सक्नेछ । यसका लागि स्थानिय दाताहरुको सहयोग सहितको कोष खडा गरीनेछ विद्यालय व्यवस्थापन समिति माफर्त चन्दा सहयोग लिइ अक्षयकोष माफर्त विद्यालय स्वयंले पनि छात्रवृत्ति दिन सक्नेछ ।

४८. शुल्क सम्बन्धि व्यवस्था :

(१) नेपाल सरकारले निशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाको लागि सामुदायिक विद्यालयहरुले विद्यार्थीको नाममा कुनै पनि किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१)मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै अभिभावकले आफ्नो इच्छाले दिएको दान उपहार चन्दा वा सहयोग सामुदायिक विद्यालयले लिन सक्नेछ।

(३) सबै बालबालिकाहरुलाई आधारभूत तह सम्मको शिक्षा अनिवार्य र निशुल्क तथा माध्यमिक तह सम्मको निशुल्क

शिक्षा प्रदान गर्नका लागि नगरपालिकाले आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गनर्छ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम निशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालयको शिक्षा वाहेकको अन्य विद्यालय शिक्षामा अध्ययण गनर्ने विद्यार्थीहरु संग लिईने शुल्क तोकिय आधारमा निर्धारण गरीनेछ ।

(५) विद्यालयले विद्यार्थीलाई कुनै कक्षामा भर्ना गर्दा एकपटक भर्ना शुल्क लिइसके पछि पुन सोही विद्यालयको अर्काे कक्षामा भर्ना गर्नको लागि कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(६) विद्यालयले विद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण गर्नको लागि विद्यार्थी संग कुनै पनि किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(७) संस्थागत विद्यालयले विद्यार्थी संग लिन पाउने शुल्क तोकिएको अधिकारी बाट स्वीकृति गराइ निर्धारण गर्नुपर्नेछ। त्यसरी शुल्क निर्धारण सम्बन्धमा स्वीकृति दिदा तोकिएको अधिकारीले विद्यालयले उपलब्ध गराएको सुविधाको आधारमा दिनेछ ।

(८) कुनै विद्यालयले यस ऐन विपरित विद्यार्थी संग कुनै शुल्क लिएमा तोकिएको अधिकारीले त्यस्तो शुल्क सम्बन्धित विद्यार्थीलाई फिर्ता गराउन लगाउनु पर्नेछ ।

(९) यस ऐन विपरित शुल्क लिने विद्यालयलाई तोकिएको अधिकारीले एकलाख रुपैया सम्म जरीवाना गर्ने सक्नेछ ।

४९. विद्यालयलाई छुट र सुविधा:

(१) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि सामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीको रूपमा संचालित संस्थागत विद्यालयको नाममा जुनसुकै लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेशन दस्तुर लाग्नेछैन ।

(२) उपदफा (१)मा लेखिए देखि बाहेक अन्य विद्यालयको नाममा कुनै लिखत पारित गर्दा नेपाल सरकारले तोकिएको आधारमा रजिष्ट्रेशन दस्तुर छुट दिन सक्नेछ ।

(३) सामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीको रूपमा संचालित संस्थागत विद्यालयलाई दिइने अन्य छुट र सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ९ #दफा ५० (१) (२) (३) #दफा ५१ (१) (२) (३) (४) (५) (६) (७) (८) (९) (१०) (११) खारेज

.....

+परिच्छेद १०

विविध

५२ .विद्यालयको *कार्यविधि:

(१) *यो ऐन तथा प्रचलित कानूनको अधिनमा रही प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिले आवश्यक कार्यविधि निर्माण गरि शिक्षक अभिभावक संघ र अभिभावक भेलाबाट पारित गराइ लागु गर्नु पर्नेछ ।

(२) त्यस्तो *कार्यविधि आवस्यक्ता अनुसार ब्यवस्थापन समितिले संसोधन गर्न सक्नेछ ।

(३) ३ खारेज.....

(४) अध्यावधिक भएको *कार्यविधिको प्रतिलिपि ७ दिन भित्र विद्यालय व्यवस्थापन समितिले नगर शिक्षा समितिमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(५) विद्यालयको *कार्यविधि सार्वजनिक गरिने छ । सो जो कोहीले पनि अध्ययन गर्ने पाउनेछ

५३ .नगरपालिका क्षेत्रमा संचालित सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाका निर्धारित विषय अध्यापन गराउन सकिनेछ । यस्ता विद्यालयको संचालनका लागि नगरपालिकाले सम्भाव्यता अध्ययन विद्यालयलाई थप सुविधा प्रदान र आवश्यक स्रोत पहिचान र परिचालन गर्न सक्नेछ ।

*पहिलो सशोधन (२०७९)

+पहिलो सशोधन थप (२०७९)

खारेज (२०७९)

५४. नगरपालिकाले निर्देशन दिन सक्ने :

(१) नगरपालिकाले तोकिएको क्षेत्र संग सम्बन्धित आवश्यक निर्देशनहरु विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइएको निर्देशनको पालन गर्नु विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

५५. विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्रको रूपमा कायम गर्नु :

(१) विद्यालयमा स्वतन्त्र र भयरहित रूपमा अध्ययन अध्यापन गर्ने वातावरण सिर्जना गर्न तथा विद्यालय भित्र कुनै पनि किसिमको अवाञ्छित क्रियाकलाप हुन नदिने गरी विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्दा विद्यालयले पालना गर्नुपर्ने सर्त तथा मापदण्ड तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५६. बालबालिकालाई निष्काशन गर्न शारिरीक वा मानसिक दुर्व्यवहार गर्न नहुने :

(१) कुनै पनि बालबालिकालाई विद्यालय बाट निष्काशन गर्न पाइने छैन ।

(२) विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई शारिरीक वा मानसिक यातना दिन दुर्व्यवहार गर्न पाइने छैन ।

५७. शैक्षिक परामर्श सेवा विदेशी शैक्षिक कार्यक्रम वा शिक्षण कोर्स संचालन:

(१) कसैले पनि यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिइ शैक्षिक परामर्श सेवा ब्रिज कोर्स भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्व तयारी कक्षा वा विदेशि मूलुकमा संचालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गर्न पाउने छैन।

(२) उपदफा (१) बमोजिम शैक्षिक कार्यक्रम शैक्षिक परामर्श सेवा ब्रिज कोर्स भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्व तयारी कक्षा वा विदेशि मूलुकमा संचालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गर्न अनुमति लिने सम्बन्धि व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५८. प्रगति विवरण बुझाउनु पर्ने: संस्थागत विद्यालयले प्रत्येक वर्ष तोकिए बमोजिमको विवरण सहित प्रगतिको विवरण नगरपालिका कार्यालयमा बुझाउनु पर्ने छ ।

५९. शिक्षा विकास कोष

(१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र बसोबास गर्ने अति विपन्न प्राकृतिक प्रकोप पिडित। असक्त र असहाय बालबालिकाको शैक्षिक अवसर बृद्धि गर्न तथा उत्कृष्ट विद्यार्थी शिक्षक कर्मचारी वा शिक्षा प्रेमिलाई पुरस्कृत गर्न शिक्षा विकास कोष स्थापना हुनेछ ।

(१) + प्रत्येक वडामा एक वडा शिक्षा विकास कोष खडा गर्न सकिने छ । उक्त कोष संचालन तथा ब्यवस्थापन वडा समितिको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

(२) कोषमा देहाय बमोजिमको रकम रहन सक्नेछः

(क) नेपाल सरकार प्रादेशिक सरकार र नगरपालिका बाट प्राप्त अनुदान

(ख) शुल्क तथा सहयोग बाट प्राप्त रकम

(ग) चन्दा वा दानदातव्य बाट प्राप्त रकम

(घ) अन्य स्रोत बाट प्राप्त रकम ।

(३) *कोषको संचालन नगरपालिका प्रमुख प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत प्रमुख शिक्षा अधिकृत वा निजको काम गर्न तोकिएको शिक्षा अधिकृत रहेको समिति बाट हुनेछ ।

६०. दण्ड सजायः

(१) कसैले विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना वा नोक्सान गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई मुद्धा हेनर्े अधिकारी वा न्यायिक समितिले विगो असुल गरी विगो बमोजिम जरीवाना गनर्े सक्नेछ ।

(२) कसैले देहायका कार्य गरेमा गर्न लगाएमा वा सो कार्य गर्न सहयोग पुर्याएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई कसुरको मात्रा हेरी कानुनले तोके बमोजिम सजाय हुनेछः

+पहिलो सशोधन थपं (२०७९)

*पहिलो सशोधन (२०७९)

(क) प्रश्नपत्रको गोपनियता भंग गरेमा

(ख) उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा लापर्बाही वा गैर जिम्मेवारी पूर्ण कार्य गरेमा

(ग) परीक्षा केन्द्रमा सम्बन्धित पदाधिकारीको स्वीकृति बेगर प्रवेश गर्न प्रयत्न गरेमा वा प्रवेश गरेमा वा परीक्षा केन्द्र नियन्त्रणमा लिई अमर्यादित कार्य गरेमा

(घ) परीक्षाफल प्रकाशनमा अनियमितता गरेमा

(ङ) अरुको तफर्बाट परीक्षा दिएमा

(च) परीक्षाको मर्यादा भंग हुने अन्य कुनै कार्य गरेमा

(छ) विद्यार्थी भर्ना गर्दा दान उपहार वा कुनै रकम लिएमा।

(ज) अनुमति नलिई शैक्षिक परामर्श सेवा ब्रिज कोष भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्व तयारी कक्षा वा विदेशि मूलुकमा संचालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गरेमा

(झ) कानून विपरीत अन्य कार्य गरेमा ।

(३) कानून बमोजिमको कसुरको सम्बन्धमा विद्यालयको कुनै शिक्षक वा कर्मचारी उपर मुद्धा हेर्ने अधिकारी वा जिल्ला अदालतमा मुद्धा दायर भएमा त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारी त्यसरी मुद्धा दायर भएको मिति देखि मुद्धाको टुंगो नलागे सम्म निलम्बन हुनेछ। सो शिक्षक वा कर्मचारी अदालत बाट कसुरदार ठहरीएमा निजलाइ यस ऐन बमोजिम विभागिय सजाय गरीनेछ

६१. पुनरावेदन : तोकिएको अधिकारीले गरेको सजायको आदेश उपर कानून बमोजिम पुनरावेदन लाग्नेछ ।

६२. नियम बनाउने अधिकार :

(१) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकाले आवश्यक नियम बनाउन सक्ने छ साथै यस ऐनलाई आवश्यक परेमा संसोधन परीमार्जन गर्न सकिनेछ।

(२) यस ऐनको कार्यान्वयनका लागि नगरशिक्षा समितिले आवश्यक निर्देशिका बनाइ लागु गर्न सक्नेछ ।

६३. शिक्षा परामर्श*समिति गठन गर्न सक्ने:

*नगरपालिकाको आवश्यकता अनुसार समग्र शिक्षाको स्थिति पहिचान अनुगमन शैक्षिक उन्नयन र मूल्यांकन तथा अन्य आवश्यक कामका लागि नगर शिक्षा समिति र विद्यालयलाई आवश्यक परामर्श दिन शिक्षा परामर्श समिति गठन गर्न सक्ने छ । यसको गठनविधि कार्यक्षेत्र काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुने छ ।

६४. संक्रमणकालिन व्यवस्था :

(१) यस ऐनले तोकिए बमोजिम हुने भनि व्यवस्था गरेको विषयमा नियमावली पारीत नहुदा सम्म नगरपालिकाले गरेको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

(२) *संघिय शिक्षा ऐन र प्रदेश शिक्षा ऐन नबनुजेल यथावत रहने छ र संघिय शिक्षा ऐन र प्रदेश शिक्षा ऐन बनि सके पछि सोही बमोजिम संसोधन गरी लागु गरीने छ ।

६५. बाधा अटकाउ फुकाउने अधिकार : यस ऐनको कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा अटकाउ परेमा नगरपालिकाले

त्यस्तो बाधा अटकाउ हटाउन आदेश जारी गर्न सक्नेछ र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह मानिनेछ । तर त्यस्तो आदेश नगरपालिकाले ६ महिना भित्रमा अनुमोदन नगरेमा स्वतः निश्कृत हुनेछ

६६. बचाउ र लागु नहुने :

(१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा लेखिए जति कुरामा सोही बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

(२) यस ऐनमा लेखिएको कुनै कुराले पनि विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना गरेको कसुरमा भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०१७ अन्तर्गत कारवाहि चलाउन बाधा पर्ने छैन ।

(३) यस ऐनमा उल्लेखित प्रावधानहरु बाट कुनै दफा वा उपदफाहरु नेपालको संविधान २०७२ संग बाझिन गएमा बाझिएको हद सम्म स्वतः निश्कृत हुनेछन् ।

(४) यस अघि कानून बमोजिम नियुक्त शिक्षक कर्मचारीहरुलाई नेपाल सरकार बाट दिइदै आएको सुविधामा कुनै किसिमको कटौति गरीने छैन । तर यो व्यवस्थाले कानून बमोजिम दण्ड सजाय र कारबाहि गर्न बाधा पनर्ने छैन ।

(५) +स्थानीय शिक्षा ऐन २०७५ बमोजिम भए गरेका काम कारबाही यस ऐन बमोजिम भए गरेको मानीने छ ।

*पहिलो सशोधन थप (२०७९)

+पहिलो सशोधन थप (२०७९)

